

tek, melynek nagy részét a temetkezések függvényében lefalazták. A középkori ablakokat befalazták. Ekkor a már szentélyként szolgáló hajón új ablakot alakítottak ki.

A 18. századi bővítéskor elbontották az É-i sekrestyét, a középkori szentélyt megtartva az szolgáló sekrestyéként.

A 18. század végén D-ről oratóriumot építettek, kaput törtek a középkori falba. A középkori hajóban, azaz barokk szentélyben új ablakot vágtak É-ről új sekrestyét építettek. A szentély és az oratórium kehlheimi mészkőborítást kapott, a sekrestye téglapadozatot.

A csehsüveg boltozatú sekrestyét 1909-ben lebontották, állstukatúrú kapott. Felépült a mai oratórium, új, nagyméretű nyílást alakítottak ki. Ekkor bontották le a középkori szentélyt. A diadalívet egy futó téglasorral berakták alap nélkül.

A jelenlegi oratórium mai képe 1962-ben alakult ki. Kátrányba halszálka parkettát raktak. A négyzetes nyílást ívessé alakították, üvegezett, hegesztett vasajtóval látták el. A D-i, mai sekrestye 18. század végén lerakott kehlheimi mészkőlapjaira kátrányt kentek, majd mozaikparkettát utánzó műanyag padló került rá. Ugyancsak kátrányt kentek a hajó É-i falára, majd arra került a vakolat belülről, kívül pedig körben, nagy szilárdságú cementes lábazat.

HAJMÁSI ERIKA

290. Vác, Vár

(Pest megye) Á, Tő

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal építési engedélyével és műemléki művezetésével, Vác Város Önkormányzata megbízásából és költségére, Mladek Ferenc váci építész helyi irányításával, a nagymarosi HÓD Kft. kivitelezésében tovább folytatódott a váci vár Dunára néző várfalának helyreállítása. E terv keretében 2001-ben műemléki kivitelezést kísérő feltárást végeztünk a vár udvarának D-i részén. A cél a D-i várfal nyomvonalának rögzítése volt. Az ásatás során feltártunk húsz 11. századi temetkezést, hasonló korú telepjelenségeket, 13. századi kemencét, fal- és épületmaradványokat. Megtáltuk a D-i hosszanti várfalat, sajnos nagyon kitermelt állapotban, s az őt kísérő, igen szabálytalanul lerakott cölöpsort, valamint a várárok kezdetét. Az egész területet rendkívül nagy mértékben bolygatták, mind a török korban, mind a 18–19. században. Ásatási eredményeink alapján azonban mégis ki lehet szerkeszteni, és helyre lehet állítani a vár D-i sarkának, valószínűleg török kori megépítését.

TETTAMANTI SAROLTA

291. Vászoly, Imre utca

(Veszprém megye) U

Vászoly község területén 2001. június 12. és július 24. között zajlott a szennyvízvezeték kiépítését megelőző régészeti feltárást. A falu nyugati területén az Imre ut-

cában, a fővezeték nyomvonalán régészeti leletek kerültek elő.

Az Imre u. 211/1 helyrajzi számú zsákutcájától kezdve, északi irányba őskori objektumokat sikerült megfogni, és azonosítani. A vezeték nyomvonalán 12, a lengyeli kultúrához tartozó telepre utaló objektumot, egy kemencét (?) és egy őskori sírt dokumentáltam. A nagy mennyiségű leletanyag kerámiából, állatcsontból, magkövekből és szilixekből állt. Valószínű, hogy a kultúra korai szakaszában telepedett meg a lakosság. A lelőhelyeket a korábbi közművekkel sajnos már átvágták, és részben megsemmisítették.

Az Imre utca nyugati oldalán található domboldal szintén lakott volt az őskorban, amire az a négy régészeti objektum is utal, amelyekből szintén őskori, lengyeli leletanyag került elő. A dombháton a telkeket már kimérték, az építkezések előtt a megelőző feltárást el kell végezni. A leletek már 10 cm mélyen is jelentkeznek, sőt a humuszréteg is kevert őskori anyaggal. A területen folytatott szántás során kerülhetett a leletanyag a felsőbb rétegekbe. A telektulajdonosok elmondása alapján a felszínről is lehet magköveket, szilixeket és csontokat gyűjteni.

Az András és a Vazul utca mentén szórványosan kerültek elő mázas kerámiatöredékek és állatcsontok a korábbi közművek beásásainak kevert földjéből, régészeti objektumot nem találtam.

KIRCHHOF ANITA

292. Vecsés, Lakópark

(Pest megye) Sza, Á

Az Architect-Bau '98 Kft. rendelte meg a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságától a Vecsésen létesítendő lakópark területének megelőző régészeti feltárást 2001 nyarán. A Budai Nagy Antal és a Dobó Katica utca által közrezárt területen található a Vecsés 10., 89. és 99. régészeti lelőhely. 18 kutatóárkot ástunk ki előzetesen a próbafeltárást során, majd a kutatóárkokat szelvényekké nyitottuk össze. Összesen 16300 m²-t tártunk fel.

Mind a szarmata, mind az Árpád-kori településhez tartoznak a talált és dokumentált telepjelenségek. Ez az egykori település házalapozásaiból, a települést kerítő és egyéb árkokból, tűzhelymaradványokból, tárolóvermekből, gödrökből áll. 14 házat tártunk fel, ebből 2 volt szarmata, a többi Árpád-kori. A szarmata házakban nem volt tűzhely, az Árpád-koriak között 1 kőkemencés ház, 11 agyagkemencés, földbe mélyített épületet találtunk. A kemencék egy részénél a sütőfelület alá hőtartó cserépréteget terítettek. Külön említésre méltó a 123. számú Árpád-kori ház. A téglalap alakú épület hosszten-gelyében három nagyméretű cölöplyukat, mind a négy sarkában és az oldalfalai mellett, egymástól 40–80 cm távolságra, összesen 20 cölöplyukat bontottunk ki. A házban két kemence volt, mindkettőbe később cölöpöt ástak. Számos objektumban találtunk állatcsontokat, valamint 2 gödörben kutyacsontvázat.

Leletanyag: késő szarmata kavicsos anyagú, és sima, szürke korongolt fazekak töredékei, fibulatöredék, valamint vörös festésű, fehér anyagú Árpád-kori korsó, 12–13. századi kormosra égett fehérkerámia töredékei. A fazekakon zömmel csigavonalas díszítés volt. Néhány objektumban a 12–13. századi kerámiák együtt fordulnak elő 14. századi leletanyaggal. További leletek: kagyló, vastöredékek, fenőkövek, örlőkövek. Számos Árpád-kori objektumban találtunk római tegulát, melynek származási helye ismeretlen.

Munkatársak: Berecz Barbara, Gál Krisztián, Gergely Balázs, Mersdorf Zsuzsa, Sztáncsúj Sándor régész-hallgatók (ELTE), Czigléczi Tibor és Szrnka Attila régésztechnikusok, Mayer Tamás és Pátkai Balázs geodéták.

TARI EDIT

293. Vecsés határa

(Pest megye) Ó, B, Szk, Sza, A, Á, Kk

Régészeti terepbejárást végeztünk az M0 autópálya nyomvonalán Gyál közigazgatási határától a 31. sz. főútig; 4–500 méter (lelőhely-lehatárolásoknál néha 7–800 m) szélességben. Az M0 autópálya délről kerüli meg Vecsés nagyközséget, majd Vecsés és Üllő között fordul É felé, ahol Ecser és Maglód között halad tovább a 31. sz. főútig. Területünkön 14,1 km hosszú az M0 autópálya bejárat nyomvonala. Ehhez kapcsolódóan a Vecsést és Üllőt ÉK-ről és K-ről elkerülő 4. sz. főút nyomvonalát is bejártuk 12,5 km hosszúságban. A teljes nyomvonalhosszon 2,84 km-t erdő borított, és 1,12 km-t gazos elvadult növényzet fedett. Vecsés külterületi határában 1997–98-ban folytattunk már előzetes topográfiai munkákat. Az innen ismert régészeti lelőhelyeknél megtartottuk a régebb óta ismert lelőhelyek számozását.

A Vecsés határában regisztrált 19 lelőhelyen őskori, bronzkori, szkíta, szarmata, avar, Árpád-kori és késő középkori településnyomokat találtunk. Négy lelőhely teljes feltárását, hatnak szondázó próbafeltárását javaslom, kilencnek a területén pedig folyamatos régészeti felügyeletet.

A leletek a ceglédi Kossuth Múzeumba kerültek.

TARI EDIT

294. Veszprém, Óváros tér

(MRT 2. k. 51/33. lh.)

(Veszprém megye) B, Ú

A tér és környezetének rekonstrukciós munkálataihoz kapcsolódóan 2001. április 3-tól július 31-ig végeztem előzetes feltárást.

A munka során az Óváros tér K-i oldalán az 1908–1911 között lebontott 18–19. századi lakóházak alapfalait, az Óváros tér 1. előtt kőboltozatos csatornát (18. század), a Vas Gereben utca–Rákóczi utca találkozásánál kőboltozatos pincét (18. század), a Szabadság tér 15. előtt (újkori) falat, a Szabadság tér 2. előtt kőboltozatos

csatornát (18–19. század), a Horgos utcában, a Naplószékház mögött (újkori) falat, az Óváros tér–Sziklay János utcai feljárónál korábbi útfelületet, az Óváros tér–Vár utca csatlakozásánál (újkori) falat dokumentáltam.

Leletanyag: újkori kerámia-, üveg-, kályhacsempe, állati- és emberi csonttöredékek, néhány szórvány bronzkori kerámiatöredék, 1 db újkori faragott kő.

RAINER PÁL

295. Veszprém, Veszprémvölgyi apáca kolostor

(Veszprém megye) Á, Kö, Kk

A 2000-ben feltárt román kori templomtól délre eső – Rhé Gyula által már nagyrészt feltárt – kolostorépületek kutatására került sor. Megállapítottuk, hogy egy sokszoros átépítésen keresztülment épületegyüttesről van szó, melyet délről – a mai modern kerítéssel párhuzamos, tőle északra futó – köpenyezett kerítés határolt le (ennek részleteit először 1998-ban figyeltük meg). A román kori templom nyugati tornyához, melynek bejárata dél felől nyílt, délről hozzáépítettek egy észak–déli irányú házat. Ennek kelet felé nyíló ajtaja egy, a román kori templomhoz délről hozzátoldott épületbe, vagy inkább egy támfalak által határolt kertbe nyílt. Itt több késő középkori sírt tártunk fel, közülük az egyik Luxemburg Zsigmond-éremmel keltezett volt. A fölöttük lévő kevert temetőföldből egy rozsmáragyarból faragott, Taulakú pásztorbot-vég került elő, nyilván egy korábbi sír bolygatásából származik. A díszítőmotívumai alapján skandináv területről származtatható faragvány a 11. század második felében készülhetett. Egyelőre kérdéses, hogy az unikális egyházi jelvény mikor került Veszprémvölgybe, majd végül a földbe. A román kori templomtól délre három olyan, kelet felé tartó fal is van, amely nem fordul be, így valószínűleg a Séd felé lejtő terepszint-esést áthidaló támfalakról/kerítésfalakról lehet szó. E falakról az előkerült csekély leletanyag alapján annyit tudunk, hogy késő középkoriak.

FÜLÖP ANDRÁS – KOPPÁNY ANDRÁS

296. Véménd határa

(Baranya megye) Kö, Kk

Az M6-56 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalának Baranya megyei szakaszán két részletben, 2001. április 10.–május 11. és október 8–18. között végeztünk terepbejárást. A területet a nyomvonalon 100–100 méteres sávban jártuk be, illetve adott esetben a lelőhely teljes kiterjedését meghatároztuk. A kijelölt terület 77,9%-át sikerült bejárni, a többi rész erdő, mocsár, gyeppel járhatatlan volt.

Véménd határában 6, középkori, késő középkori, területhasználatra utaló, illetve falut, telepet jelző lelőhelyet regisztráltunk (1–6. lh.).

A leletek a Janus Pannonius Múzeum gyűjteményébe kerültek.

KÁRPÁTI GÁBOR